

Nr 124.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 10 maj 1912.
» » » » Andra kammaren den 11 maj 1912.

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående införande af proportionellt valsätt vid val af kommunalfullmäktige.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 21).

Till Konungen.

Vid innevarande års Riksdag har enskild motionär hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggandet af förslag till sådana ändringar i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet af den 21 mars 1862, att de landskommuner, inklusive köpingar och municipalsamhällen, som i enlighet med åberopade förordnings 27 § infört kommunalfullmäktige, skola välja kommunalfullmäktige med proportionella val i likhet med den för rikets städer gällande valmetoden.

Under det att jämlikt gällande kommunallagstiftning handhafvandet af kommunens angelägenheter uti städer af en viss storlek alltid måste öfverlämnas åt särskildt utsedde stadsfullmäktige, gäller det däremot som regel, att å landsbygden beslutanderätten utöfvas direkt af de röstberättigade å kommunalstämma. Rättighet är dock äfven förbehållen landskommunerna att, där kommunalstämman så beslutar, åt särskildt utsedde ombud, så kallade kommunalfullmäktige, öfverlämna kommunens beslutanderätt uti densamma berörande frågor, likväl med undantag af vissa angifna ärenden, nämligen sådana, som beröra försäljning, pantförskrifning eller utbyte af till kommunen donerad fast egendom, påläggande af afgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år, upptagande af lån, ställt på längre afbetalningstid än två år, samt justering af vissa längder liksom naturligtvis val af samtliga de personer, som skola hafva säte och stämma

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 14 saml. 34 häft. (Nr 124—125). 1

i kommunalfullmäktige. Före år 1910 erfordrades för fattande af beslut om införande af kommunalfullmäktige, att kommunalstämman med mer än hälften af kommunens hela röstetal efter röstvärdet förenade sig därom, men numera är denna fråga upptagen bland dem, för hvilkas afgörande erfordras majoritet, uppgående till $\frac{2}{3}$ af de uti omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet. Kommunalfullmäktige skola bestå dels af själfskrifna ledamöter, nämligen de å kommunalstämma valda ledamöterna uti kommunalnämnden samt af kommunalstämman likaledes utsedde ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman, dels ock af ett antal å kommunalstämma likaledes valde fullmäktige till så stort antal, att hela antalet fullmäktige kommer att uppgå till fyra gånger så många som de valde medlemmarne af kommunalnämnden.

Då kommunalfullmäktige uti landskommunerna, trots de ofvan angifna inskränkningarna uti deras befogenhet i hufvudsak hafva alldeles samma uppgift som städernas stadsfullmäktige, kan utskottet ej finna annat, än att det af motionärerna framställda förslaget måste anses beaktansvärdt.

Redan vid framläggandet af 1907 års rösträttsproposition fäste föredragande departementschefen uppmärksamheten därpå, att, då proportionellt valsätt skulle komma att införas vid val af stadsfullmäktige, det med fog kunde sättas i fråga att jämväl anordna valen till kommunalfullmäktige efter proportionell metod, och att härför talade dessa fullmäktiges egenskap att vara kommunens i många frågor beslutande representation. »Att jag emellertid för närvarande», yttrade departementschefen, »ej velat föreslå någon ändring i gällande bestämmelser angående dessa val, har sin grund väsentligen i två omständigheter: den ena, att institutionen hittills kommit till användning i jämförelsevis få fall — — — —; den andra, att enligt gällande bestämmelser en fjärdedel af kommunalfullmäktige utgöres af kommunalnämndens valda ledamöter, samt att ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman jämväl äro fullmäktige. Då någon anledning till ändring i sistnämnda förhållande icke föreligger, synes en förändrad ordning för valet af öfriga fullmäktige knappast lämplig.»

Såsom af detta yttrande framgår, anförde departementschefen i främsta rummet såsom skäl för uppskof med denna frågas afgörande, att kommunalfullmäktige endast uti ett fåtal kommuner kommit till användande. Detta skäl har dock ej längre samma betydelse, ty sedan den tiden har ytterligare ett antal kommuner funnit med sin fördel förenligt att införa denna institution, och säkerligen skulle ännu flera hafva följt exemplet, om de blott kunnat vara förvissade om att inom dessa fullmäk-

tige få de olika partiriktningarna företrädade i förhållande till deras storlek och betydelse. Den andra invändningen, som departementschefen hade att anföra, var, att ett proportionellt valsätt ej skulle kunna tillämpas vid utseende af samtliga fullmäktige, eftersom dels ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman, dels ock de af kommunalstämman genom majoritetsval utsedde ledamöterna af kommunalnämnden äro själfskrifna. Denna olägenhet torde dock utan svårighet kunna undanröjas genom upphäfvande af bestämmelsen om själfskrifna ledamöter. Antagligt är emellertid, att till följd af deras ställning inom kommunen ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman jämväl komma att utses till kommunalfullmäktige, och synes det utskottet böra blifva föremål för en särskild utredning, huruvida kommunalnämndens medlemmar efter själfskrifvenhetens upphörande böra som hittills utses af kommunalstämman eller detta öfverlämnas åt kommunalfullmäktige.

På grund af hvad sålunda anförts får Riksdagen anhålla, det tacktes Eders Kungl. Maj:t låta verkställa utredning och framlägga förslag till sådana ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet, att valen till kommunalfullmäktige anordnas efter proportionell valmetod.

Stockholm den 11 maj 1912.

Med undersåtlig vördnad.
